

Waterveiligheid

Investeer in waterveiligheid in relatie tot vitale infrastructuur en verklein zo de kans op een overstroming.

De Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie stelt dat het Rijk er zorg voor draagt dat nationale vitale en kwetsbare functies uiterlijk in 2050 beter bestand zijn tegen de gevolgen van overstromingen. Hiertoe is het deelprogramma Vitaal en Kwetsbaar ontwikkeld. De overheid heeft voor drinkwater de ambitie geformuleerd dat het risico op verstoring van de (nood)drinkwatervoorziening door overstromingen minimaal is. Overheid en drinkwaterbedrijven moeten hiertoe de nodige maatregelen treffen.

Vewin pleit ervoor dat als eerste de overheid investeert in waterveiligheid in relatie tot vitale infrastructuur om de kans op een overstroming te verkleinen. Vervolgens moet de focus liggen op snel herstel. Bij ver- of nieuwbouw van productielocaties voor drinkwater wordt hier rekening mee gehouden. Een waterrobuuste inrichting van de drinkwatervoorziening is niet realistisch; leidingen kunnen falen door zetting van de grond en winningen kunnen vervuild raken. Na een overstroming stellen drinkwaterbedrijven hun nooddrinkwatermateriaal ter beschikking. De overheid moet zorgdragen voor het transport ervan en de distributie van nooddrinkwater.

i Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie – Deelprogramma Vitaal en Kwetsbaar, Sabine Gielens

Drones

Neem in drone-regelgeving een vliegverbod op voor drones boven oppervlakte-waterlichamen voor de drinkwatervoorziening.

De drinkwatervoorziening is onderdeel van de top-vitale infrastructuur van Nederland. Uitval leidt tot maatschappelijke ontwrichting. Drones vormen een risico voor de continuïteit van de drinkwatervoorziening. Hierbij gaat het om spionage, verstoring van ICT-systemen en/of moedwillig schade toebrengen aan de waterkwaliteit van open wateren. Drones overstijgen de fysieke beveiliging, barrières en toezicht van drinkwaterbedrijven. Dit vraagt om restricties aan het luchtruim die alleen vanuit de overheid kunnen worden opgelegd. De huidige drone-regelgeving bevat géén restricties ter bescherming van de drinkwatervoorziening, terwijl dat wel het geval is bij andere infrastructuur zoals wegen en spoorwegen. Een verbod is nodig voor het vliegen met drones boven oppervlaktewaterlichamen, te weten waterspaarbekkens, infiltratieplassen en kanalen en onttrekkingspunten in Rijkswateren. Drinkwaterbedrijven zijn bereid een rol te spelen in de handhaving van een vliegverbod door inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren. Voor het verrichten van luchtwerk boven oppervlaktewaterlichamen is ontheffing van het vliegverbod nodig.

i Regeling modelvliegen en de Regeling op afstand bestuurd luchtvaartuigen, Sabine Gielens

Bescherming leidinggegevens

Beperk vanwege nationale veiligheid de toegang tot leidinggegevens en pas de implementatiewet INSPIRE aan.

In de huidige implementatiewet INSPIRE is de bescherming van leidinggegevens – in termen van voorwaarden en restricties – onvoldoende geborgd. Ligginginformatie van (transport)leidingen kan anoniem en onbeperkt worden opgevraagd. Het gaat hier om gevoelige informatie, waarmee de leveringszekerheid van de drinkwatervoorziening verstoord kan worden met maatschappelijke ontwrichting als gevolg. Daarnaast kan de (vitale) infrastructuur rondom of nabij leidingen geraakt worden. Drinkwaterbedrijven willen weten wie informatie over hun leidingen opvraagt om preventief een risicoschatting te kunnen maken van mogelijk misbruik van de ligginggegevens. Concreet betekent dit dat alleen geautoriseerde gebruikers toegang hebben tot de gegevens, dat de gegevensverstrekking gelimiteerd is en dat aanvragen (door) gemeld worden aan de netbeheerder. Dit is conform de huidige werkwijze bij de afhandeling van informatieverzoeken in het kader van de Wet informatie-uitwisseling boven- en ondergrondse netten en netwerken.

i Implementatiewet INSPIRE, Sabine Gielens

Cybersecurity

Leg de primaire verantwoordelijkheid voor de zorgplicht en de bewijslast uit de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) bij de drinkwaterbedrijven.

De Wbni ligt voor bij de Eerste Kamer. Met de wet krijgt een aantal vitale sectoren een aantoonbare zorgplicht voor de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen. Bij implementatie van de wet in de drinkwaterregelgeving pleit Vewin ervoor om de primaire verantwoordelijkheid voor de zorgplicht en de bewijslast bij de drinkwaterbedrijven te leggen. Dit sluit aan bij de huidige werkwijze waarbij bedrijven in het Leveringsplan vastleggen hoe zij invulling geven aan de kaderstellende eisen uit de drinkwaterregelgeving rondom continuïteit en leveringszekerheid. Het Leveringsplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de toezichthouder.

De drinkwatersector heeft conform vigerende normen zelf een beveiligingsnorm voor haar procesautomatisering opgesteld. Via periodieke externe audits wil de sector de naleving van deze zorgplicht aantonen. De resultaten, én eventuele verbetermaatregelen, worden bij het Leveringsplan gevoegd.

i **Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Cybersecuritywet), Sabine Gielens**

Bestuursakkoord Water

Breid samenwerking in de waterketen uit door aanvullende bestuurlijke afspraken.

Het Bestuursakkoord Water (BAW) heeft geleid tot meer samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Daardoor zijn kosten bespaard, is de kwaliteit van de dienstverlening verbeterd en de kwetsbaarheid verminderd. Dit succes kan een vervolg krijgen door het huidige BAW aan te vullen met een aantal bestuurlijke afspraken op het gebied van cybersecurity, data- en informatievoorziening en samenwerking in de waterketen. Op deze terreinen is door meer samenwerking meer te bereiken dan door elke partner voor zich. Van belang is dat de zorgplicht drinkwater en de verantwoordelijkheden die gemeenten en waterschappen dragen voor goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater als bron voor drinkwater (inclusief aandacht voor benedenstroomse innamepunten) tot uitdrukking komen in de afspraken. Daarnaast is (blijvende) inzet voor het wegnemen van belemmerende regelgeving (zoals op het vlak van btw, Vpb en regels voor hergebruik van grondstoffen) van belang voor verdergaande samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven.

i **Bestuursakkoord Water, Hendrik Jan IJsinga**

Wacc

Stem de toegestane vergoeding voor vermogen (Wacc) beter af op de praktijk van de drinkwaterbedrijven.

De evaluatie van de Drinkwaterwet toont aan dat de Wacc goed werkt als instrument om overwinst te voorkomen. Maar de wijze van berekening van de Wacc via een formule werkt belemmerend bij het aantrekken van financiering voor de investeringen van de drinkwaterbedrijven. De drinkwaterbedrijven investeren veel in hun leidingnetten en zuiveringsinstallaties en doen dat om op de lange termijn de ongehinderde drinkwatervoorziening te garanderen. Daarbij horen langlopende financieringen. De Wacc, die tweejaarlijks wordt vastgesteld op basis van de gemiddelde rente op kortlopende leningen, dwingt de drinkwaterbedrijven in de richting van korter lopende financiering. Vewin pleit voor een berekening van de Wacc die de efficiënte bedrijfsvoering van de drinkwaterbedrijven minder belemmert.

i Drinkwaterwet, Hendrik Jan IJsinga

Mijnbouw

Sluit mijnbouwactiviteiten/geothermie uit in gebieden voor de waterwinning.

Mijnbouwactiviteiten en winning van aardwarmte zijn risicovol voor het grondwater. Door de energietransitie neemt het spanningsveld met het gebruik van de ondergrond voor de drinkwatervoorziening toe. In STRONG zijn gebieden voor de drinkwatervoorziening slechts ten dele uitgesloten voor mijnbouwactiviteiten. In door de provincies aangewezen intrekgebieden en ook onder de gebieden voor de waterwinning moet mijnbouw worden uitgesloten. Dit moet in de AMvB's Mijnbouwwet en Omgevingswet worden vastgelegd. In de uitwerking van de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) zullen provincies en drinkwaterbedrijven aanvullende strategische voorraden (ASV's) voor de toekomstige drinkwatervoorziening aanwijzen. Daarbij wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met ontwikkelingen inzake geothermie. Functiescheiding met mijnbouw/geothermie moet hier het uitgangspunt zijn. Aanvullende technische eisen zijn noodzakelijk om ook elders te borgen dat verontreiniging van grondwater door mijnbouw wordt voorkomen. Deze verplichtingen moeten in regelgeving worden verankerd. Bij mijnbouwwerken moet altijd monitoring van het diepe grondwater plaatsvinden om eventuele lekkages op te sporen.

i AMVB's Mijnbouwwet en Omgevingswet, Rob Eijnsink

Klimaatadaptatie

Neem 'hot-spots' in drinkwaterleidingen op in de klimaat-stresstesten van overheden.

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie is als doel gesteld dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. In uiterlijk 2019 brengen gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk met de betrokkenen in hun gebied de kwetsbaarheid in beeld met een stresstest. Drinkwaterbedrijven moeten hierbij betrokken worden. Klimaatverandering leidt namelijk tot 'hot-spots': knelpunten in de temperatuur van het drinkwater door opwarming van leidingen in de bodem. In de uit te voeren stresstesten moet verkend worden waar deze knelpunten zich voordoen. Op basis van de uitkomsten maken overheden in 2020 per gebied afspraken over aanvullende maatregelen om kwetsbaarheden te verminderen. Mitigatie van de knelpunten rondom opwarming van leidingen moet onderdeel zijn van deze maatregelen en van de herinrichting van stedelijke gebieden.

i Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, Rob Eijnsink

Infrastructuur

Versterk de rechtspositie van drinkwaterleidingen om ongestoord in de bodem te liggen. Neem verlegkosten van drinkwaterleidingen mee in de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen.

Drinkwaterleidingen zijn noodzakelijk voor waterbedrijven om aan hun wettelijke leveringstaak van drinkwater te kunnen voldoen. Hier moeten rechten voor infrastructuur tegenover staan. Deze rechtspositie moet worden versterkt om te borgen dat leidingen veilig, beschermd en geordend in de bodem kunnen liggen. Een betere ordening van de ondiepe ondergrond is noodzakelijk om aanleg en vervanging van drinkwaterleidingen te vereenvoudigen en (maatschappelijke) overlast te beperken. Bij bovengrondse ruimtelijke ontwikkelingen moet beter rekening worden gehouden met consequenties voor de ondergrondse infrastructuur en de impact van verleggingen. Tracés voor doorgaande transportleidingen moeten in omgevingsplannen van gemeenten worden verankerd. Het streven naar laagste maatschappelijke kosten moet de basis zijn voor besluitvorming over ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot gedwongen verlegging van drinkwaterleidingen. Verlegregelingen dienen een financiële prikkel te bevatten om dit streven naar laagste maatschappelijke kosten te waarborgen. Dit is maatwerk, afhankelijk van lokale omstandigheden en bestuurlijke afspraken.

i Infrastructuur, Rob Eijnsink

Bestuurlijke afspraken waterkwaliteit

Maak nog in 2018 concrete inhoudelijke bestuurlijke afspraken over waterkwaliteit met harde handtekeningen van betrokken partijen.

De kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater – de drinkwaterbronnen – staat onder druk. Bestaande en nieuwe bedreigingen zoals mest, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten, industriële stoffen, microplastics en klimaatverandering leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit en meer inspanningen om schoon drinkwater te kunnen leveren. De minister van IenW heeft begin 2018 aangegeven dat zij een bestuursakkoord waterkwaliteit wil opstellen waarin de aanpak van waterkwaliteitsproblemen integraal wordt samengebracht, inclusief maatregelen, monitoring, instrumenten, financiering en wetgeving. In een 'lichte vorm' met 'harde handtekeningen' van alle betrokken partijen. Voor de drinkwatersector zijn deze afspraken topprioriteit. Maatregelen op korte termijn zijn ook noodzakelijk om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen. Vewin roept daarom op tot afspraken tussen alle betrokken partijen voor het eind van 2018.

i Bestuurlijke afspraken waterkwaliteit, Lieke Coonen

Medicijnresten

Tref maatregelen aan de bron en bij RWZI's om medicijnresten in water terug te dringen.

De Ketenaanpak Medicijnresten uit Water is van belang om de aanwezigheid van geneesmiddelen in drinkwaterbronnen te voorkomen. Verschillende drinkwaterbedrijven zijn al genoodzaakt hun zuivering uit te breiden om de medicijnresten uit het water te verwijderen. Vewin ondersteunt het Uitvoeringsprogramma Medicijnresten uit Water 2018-2022 dat maatregelen bevat in alle schakels van de keten – van ontwikkeling van medicijnen, toepassing en gebruik tot aan zuivering ervan. Het is van belang het programma voortvarend uit te voeren met voldoende financiële middelen. Over de financiering van aanvullende zuivering op RWZI's zijn nadere afspraken nodig. De ministeries van VWS en LNV (diergeneesmiddelen) moeten actief betrokken zijn. Bij oppervlaktewaterinnamepunten voor de drinkwaterproductie is meer dan de helft van de medicijnresten afkomstig uit het buitenland. Naast de nationale ketenaanpak benadrukt Vewin daarom het belang van een internationale aanpak.

i Ketenaanpak Medicijnresten uit Water, Lieke Coonen

Microplastics

Neem maatregelen aan de bron om microplastics in het watermilieu te voorkomen.

Microplastics zijn plastic deeltjes kleiner dan 5 mm. Ze zijn afkomstig van bijvoorbeeld cosmetica, reinigingsmiddelen, autobanden, verf, kleding of zwerfafval. Microplastics zijn aangetoond in oppervlaktewater. In januari 2018 heeft de Europese Commissie een Plastics Strategy gepresenteerd met een aantal maatregelen. Het aanpakken van microplastics in het milieu is een onderdeel van de strategie. De Commissie geeft aan dat er meer onderzoek nodig is om te begrijpen wat de bronnen zijn en wat de impact is op het milieu en de volksgezondheid. Tot nu toe zijn metingen in drinkwater in Nederland beperkt, maar er wordt gewerkt aan een betrouwbare, gestandaardiseerde meetmethode. Het ministerie van IenW heeft €10 miljoen beschikbaar voor onderzoek naar de aanwezigheid van microplastics in water en het nemen van maatregelen om microplastics in water te reduceren. Een goed monitoringsprogramma in de Nederlandse rivieren is van belang. Daarnaast zijn bronmaatregelen nodig om de emissie van microplastics naar het water te verminderen.

i Microplastics, Lieke Coonen

Opkomende stoffen

Houd bij vergunningverlening beter rekening met de risico's van lozingen voor de drinkwaterbronnen.

Lozingen van industrieel afvalwater kunnen risico's opleveren voor de kwaliteit van drinkwaterbronnen. Uit incidenten met pyrazool, PFOA en GenX blijkt dat bij vergunningverlening door het bevoegd gezag onvoldoende rekening is gehouden met de effecten op de drinkwaterbronnen. Vanuit hun zorgplicht voor de veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening zijn bevoegde gezagen dit wel verplicht. Uit onderzoek van RHDHV (2017) blijkt de noodzaak voor een verbeterslag in de praktijk van vergunningverlening. Het is nodig heldere afspraken te maken tussen bevoegde gezagen over de rolverdeling bij (in)directe lozingen. Bevoegde gezagen moeten meer capaciteit en kennis ter beschikking krijgen. En de drinkwaterbedrijven moeten waar relevant zo vroeg mogelijk om advies gevraagd worden bij vergunningverlening. Voor drinkwaterbedrijven is het noodzakelijk inzicht te hebben in de stoffen die geloosd worden zodat zij weten wat er op hen afkomt.

i Structurele aanpak opkomende stoffen, Mirja Baneke

Beschikbaarheid zoetwater

Bescherm de drinkwatervoorziening in het Deltaprogramma Zoetwater.

Drinkwater heeft in het Deltaprogramma Zoetwater een bijzondere plek; het is benoemd als cruciale functie met een bijzondere vorm van gebruik die beschermd moet worden. Voor die bescherming hebben Nederlandse overheden een zorgplicht. Deze moet tot uiting komen in het traject van Waterbeschikbaarheid binnen het Deltaprogramma Zoetwater. Hierin worden afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van zoetwater voor verschillende functies en de kans op watertekorten per gebied. Het is van belang dat er ook in de toekomst voldoende en schoon zoet grond- en oppervlaktewater beschikbaar is voor de bereiding van drinkwater. De afspraken die uiteindelijk gemaakt worden binnen het thema Waterbeschikbaarheid moeten rekening houden met de bijzondere functie van de drinkwatervoorziening en zorgen voor voldoende en schone drinkwaterbronnen voor de lange termijn. Ook moet het thema Waterbeschikbaarheid goed worden verbonden met de beleidsdossiers STRONG, aanvullende strategische voorraden en Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

i Deltaprogramma Zoetwater, Mirja Banke